

Het Hogeland College

Handelingsprotocol Schoolveiligheid VO

Wettelijk kader	Wet Veiligheid op School
Samenvatting	Het protocol bevat afspraken en handreikingen ten aanzien van het omgaan met geweld, intimideren, pesten, schelden, drugs, vernieling, diefstal, wapenbezit, vuurwerk en schoolverzuim. Het protocol geeft tevens aan welke stappen kunnen worden gezet bij het afhandelen van grensoverschrijdend gedrag. Het betreft hier algemene uitgangspunten waarvan in bijzondere gevallen kan worden afgeweken. Partijen handelen conform de voor hen geldende wettelijke bepalingen en richtlijnen.
Betreft	Medewerkers Het Hogeland College
Bewaker	Karjan Hulsinga Stafmedewerker P&O en algemeen beleid
Herzieningstermijn	Tweejaarlijks
Documentgeschiedenis	Vastgesteld met instemming van de MR d.d. 1 november 2023

Inhoud

1. Inleiding.....	3
2. Protocollen.....	6
2.1 Fysieke agressie.....	6
2.2 Verbale agressie.....	8
2.3 Drugs en alcohol.....	11
2.4 Vernieling.....	13
2.5 Wapenbezit.....	15
2.6 Diefstal.....	16
2.7 Vuurwerkbezit en –handel.....	17
2.8 Seksuele intimidatie.....	19
2.9 Ongewenst bezoek in en rond de school.....	21
3. Schoolaanslagen.....	23
4. Procedure Schoolverzuim.....	25
5. Preventieve acties.....	25
6. Nazorg.....	25

1. Inleiding

Scholen zijn een ontmoetingsplaats van en voor vele mensen. De scholen willen dat de school een veilige omgeving is waar leerlingen en docenten zich op hun gemak voelen, waar goed en prettig gewerkt en geleerd kan worden. Toch verloopt het interactieproces (soms letterlijk) niet altijd zonder slag of stoot en hebben we te maken met grensoverschrijdend gedrag. Om in dergelijke situaties planmatig, verstandig, eenduidig en consequent te kunnen handelen is een houvast belangrijk. Om die reden is dit handelingsprotocol opgesteld.

Het protocol bevat afspraken en handreikingen ten aanzien van het omgaan met geweld, intimideren, pesten, schelden, drugs, vernieling, diefstal, wapenbezit, vuurwerk en schoolverzuim. Het protocol geeft tevens aan welke stappen kunnen worden gezet bij het afhandelen van grensoverschrijdend gedrag. Het betreft hier algemene uitgangspunten waarvan in bijzondere gevallen kan worden afgeweken. Partijen handelen conform de voor hen geldende wettelijke bepalingen en richtlijnen.

Het handelingsprotocol bevat afspraken zoals we die in de school gemaakt hebben. Andere partijen (zoals ouders en leerlingen) kunnen hieraan geen rechten ontleen.

Het protocol is opgesteld met betrekking tot de volgende gedragingen:

1. fysieke agressie en intimidatie
2. verbale agressie en intimidatie, ernstige belediging en discriminatie
3. drugsbezit, -handel en -gebruik/alcoholgebruik en -bezit
4. vernieling
5. wapenbezit
6. diefstal
7. vuurwerkbezit en -handel
8. seksuele intimidatie
9. ongewenst bezoek in en rond de school

Per onderwerp wordt eerst een algemene en een juridische definitie beschreven, gevolgd door een toelichting. Daarna wordt vermeld welke maatregelen de school kan nemen, wat de politie en het Openbaar Ministerie doet of kan doen en welke hulpmogelijkheden er zijn.

Veiligheidscoördinator

In dit protocol wordt de rol van de veiligheidscoördinator met regelmaat benoemd.

Voor de vestigingen ligt deze rol bij de conrector en de medewerker leerlingenzaken. Zij zullen, indien nodig, ook contact hebben met de politie.

Stappenplan School

Afhankelijk van de situatie wordt door de school een keus gemaakt welke stap gezet wordt. Een situatie kan namelijk dermate ernstig zijn dat de school direct overgaat tot de sanctionerende ronde en / of inschakelen van politie d.m.v. de vaste contactpersoon bij de politie (in eerste instantie de wijkagent), waarna gehandeld zal worden volgens de geldende prioritering van de politie.

De stappen zijn:

1. Inschatting van de situatie en overleg met veiligheidscoördinator¹
2. Gesprek met leerling en medewerker van de school
3. Informeren van of gesprek met ouders / verzorgers

---

¹ de medewerker leerlingenzaken/conrector'

4. Bespreking met de medewerker leerlingenzaken / ondersteuningscoördinator
5. Doorverwijzing naar een hulpverleningsinstantie.
6. Inschakeling politie door de veiligheidscoördinator.
7. Bedenktijd
8. Schorsing
9. Doorverwijzing
10. Verwijdering

1. Inschatting van de situatie

Bij ieder incident worden er eerst gesprekken gevoerd met het slachtoffer of de benadeelde en met de vermeende dader door de mentor/coach, medewerker leerlingenzaken, ondersteuningscoördinator of de veiligheidscoördinatoren. Hierbij kan de veiligheidscoördinator geraadpleegd worden voor eerdere incidenten, historie van de persoon en de interne incidentenregistratie.

De situatie wordt ingeschat aan de hand van de volgende vragen:

- Wat is er gebeurd; wie is er bij betrokken; wanneer is het gebeurd?
- Is dit gedrag of vergelijkend ander gedrag bij deze jongere vaker voorgekomen?
- Wat is de ernst van het grensoverschrijdend gedrag?
- Handelt het om leerlingen van de eigen school of dienen andere scholen ingeschakeld te worden?
- Handelt de school de situatie zelfstandig af?
- Dient ook de politie in kennis te worden gesteld? In het protocol kan de school nagaan of het gedrag gemeld moet worden bij de politie, dus anders gezegd, is er sprake van een overtreding of een misdrijf?
- Dient de politiecontactfunctionaris op de hoogte te worden gesteld of om advies worden gevraagd?
- Consultatie andere hulpverlenende instellingen

Afhankelijk van de uitkomsten van deze stap wordt overgegaan op stap 2 of direct naar een volgende stap. De veiligheidscoördinatoren worden op de hoogte gebracht door degene die het gesprek heeft gevoerd.

NB: het gaat hier om incidenten die op school of het schoolplein plaatsvinden of tijdens het reizen in verband met school (bijvoorbeeld naar sport of andere activiteiten).

Het gaat hier nadrukkelijk niet om incidenten die buiten de invloed van school plaatsvinden (buiten schooltijd in Uithuizen, Warffum, Winsum of ergens anders). Dit is ter verantwoording van ouders.

Zie ook protocol Agressie en geweld

2. Gesprek met leerling en medewerker van de school.

In de preventieve, oftewel ongesanctioneerde, ronde zal getracht worden de leerling door middel van gesprekken te bewegen om zijn / haar gedrag te verbeteren. Daarbij zal aandacht worden geschonken aan eventuele individuele problemen van de leerling die mogelijk verband houden met zijn / haar ongewenst gedrag.

Daarnaast is er preventief aandacht in de mentorlessen en/of bij burgerschap voor anti pesten en respectvol omgaan met elkaar.

3. Gesprek met ouders / verzorgers

De school behoudt zich het recht voor om ouders/verzorgers van leerlingen in te lichten over het gedrag van de leerling. In alle gevallen waarvan schriftelijk verslag wordt gemaakt worden de ouders in ieder geval geïnformeerd. De ouder/verzorger is daarmee op de hoogte van de stappen die de school zet t.a.v. het gedrag van de leerling.

Bij herhaling van het gedrag zal een gesprek plaatsvinden tussen school, leerling en ouders/verzorgers. In het geval van 18-jarigen en ouder blijft het wenselijk dat ook de ouders

betrokken blijven.

4. Bespreking met medewerker leerlingenzaken / ondersteuningscoördinator (incidenteel teamleider)

Het grensoverschrijdend gedrag wordt besproken met de medewerker leerlingenzaken / ondersteuningscoördinator en in zeer ernstige situaties met de teamleider. Daarnaast kan de leerling worden besproken in het Intern Ondersteunings Team. Ouders / verzorgers is daartoe om toestemming verzocht. Er wordt een schriftelijk verslag bijgehouden. Dit geldt tevens voor de meldingen van slachtoffers. Eventueel wordt de politiecontactfunctionaris op de hoogte gesteld of om advies gevraagd (indien uit het protocol blijkt dat het om een gedraging gaat waarbij de wet wordt overtreden, wordt de politie in kennis gesteld).

5. Doorverwijzing naar een hulpverleningsinstantie

De hulp, die scholen hun leerlingen kunnen aanbieden, staat beschreven in het schoolondersteuningsplan van de school. Tevens staat daarin beschreven op welke wijze hulp verkregen kan worden. Derhalve kunnen ouders en leerlingen zelf op school vragen hoe ze het beste kunnen handelen.

6. Inschakeling politie

Indien er sprake is van een door de onderwijsinstelling verboden gedraging waarbij tevens de wet wordt overtreden, wordt de politie ingeschakeld. Het inschakelen van de politie geschiedt door de veiligheidscoördinator. De ouders worden hiervan in kennis gesteld.

7. Bedenktijd

In deze fase kan de leerling gedurende een bepaalde tijd de toegang tot de lessen worden ontzegd (interne schorsing). De leerling blijft echter wel op school en werkt individueel aan schoolwerk. Deze tijd kan door de school worden benut om zich te kunnen bezinnen of beraden over eventuele volgende stappen. De ouders / verzorgers worden terstond telefonisch en schriftelijk op de hoogte gesteld van deze maatregel. Op deze maatregel is een uitzondering: de leerling mag wel deelnemen aan toetsen, schoolonderzoeken en examens.

8. Schorsing

Schorsing voor de duur van maximaal 5 dagen.

In deze fase wordt de leerling formeel voor de duur van één tot maximaal vijf dagen geschorst. Hiervan wordt melding gemaakt in Magister. De onderwijsinstelling meldt de schorsing (inclusief verantwoording en voorgeschiedenis) aan:

- de onderwijsinspectie (indien schorsing langer is dan één dag; gebeurt digitaal);
- de leerplichtambtenaar (b.v. d.m.v. het toesturen van de kopie van de brief die aan de ouders is gestuurd);
- de ouders/verzorgers en de leerling worden schriftelijk en mondeling op de hoogte gebracht;
- afhankelijk van het voorval en het gedrag van de betreffende leerling wordt in verband met risico op

schooluitval het Interne ondersteuningsteam op de hoogte gebracht.

Na schorsing van de verdachte en na afwezigheid van slachtoffer / benadeelde wordt terugkeer begeleid door de contactpersonen van de school en betrokkenen (b.v. ouders, politie, Slachtofferhulp). Binnen de school en in de klas zal hiervoor tijd moeten worden genomen.

Schorsing in afwachting van verwijdering.

Indien de terugkeer van de leerling naar inschatting van de school een te groot risico vormt kan de school de leerling in afwachting van verwijdering schorsen tot onderwijs elders (andere school, time-out voorziening etc.) is gevonden.

9. Doorverwijzing

Na de terugkeer kan blijken dat het gebeurde een dermate grote impact heeft gehad op de leerling zelf, de medeleerlingen of het gehele schoolgebeuren dat in overleg met de ouders en begeleiders geadviseerd kan worden een kind op termijn over te plaatsen naar een andere school. Zo mogelijk biedt één van de omliggende scholen de leerling de gelegenheid een nieuwe start te maken. Daarbij is het mogelijk dat de ontvangende school de leerling eerst op basis van detachering aanneemt. De leerling blijft nog maximaal één jaar ingeschreven bij de oude school. Hierna wordt de leerling officieel overgeschreven. Wanneer de leerling door de nieuwe school moeilijk te handhaven is, komt de leerling weer onder verantwoordelijkheid van de oude school.

10. Verwijdering.

Dit is de laatste stap in het sanctiemodel. De leerling wordt niet meer toegelaten tot de onderwijsinstelling. Het bevoegd gezag / schoolbestuur neemt het besluit of er wordt overgegaan tot definitieve verwijdering.

- Schoolbestuur stelt de inspectie schriftelijk in kennis.
- De ouders / verzorgers en de leerling worden schriftelijk in kennis gesteld van (voorgenomen) verwijdering / doorverwijzing.
- Een leerling kan slechts verwijderd worden nadat het bevoegd gezag een andere school bereid heeft gevonden de leerling toe te laten. Tot die tijd kan de leerling in afwachting van verwijdering worden geschorst. De leerling heeft in de periode van schorsing geen toegang tot de school. De school komt de verplichting onderwijs te verzorgen op afstand na. De veiligheidscoördinatoren worden op de hoogte gesteld om toe te zien op het feit dat de leerling de school niet in mag. De veiligheidscoördinatoren nemen dit punt mee in de debriefing aan de conciërges.
- De leerplichtambtenaar en het Expertise Consultatie Team (ECT) van het samenwerkingsverband Groningen Ommelanden worden direct in kennis gesteld van de verwijdering en de opgestarte procedure. Zij kunnen de school adviseren en helpen bij het vinden van oplossingen voor de betreffende leerling.
- Indien een school een leerling wil verwijderen en wil onderbrengen bij een reguliere school, heeft deze laatste een inspanningsverplichting de mogelijkheid te bezien de verwijderde leerling van de andere school op te nemen. De andere school is echter niet verplicht de elders verwijderde leerling op te nemen. Er kunnen redenen zijn, zoals risico-inschatting en groepssamenstelling, om de leerling te weigeren. Het kan in het belang van de verwijderde leerlingen en medeleerlingen zijn de leerling op een school (of andere onderwijsvoorziening) buiten Het Hogeland te plaatsen. De ontvangende school heeft de mogelijkheid de leerling aan te nemen op basis van detachering. De leerling blijft dan nog maximaal één jaar ingeschreven bij de oude school en wordt pas officieel overgeschreven na goed overleg tussen beide scholen. Wanneer de leerling op de nieuwe school moeilijk te handhaven is, valt de leerling terug onder verantwoordelijkheid van de oude school. Deze heeft vervolgens weer gedurende 8 weken de inspanningsverplichting een oplossing te zoeken. Indien de verwijderende school niet dezelfde leerweg aanbiedt als de ontvangende school, zal de leerling door de ontvangende school worden aangenomen, maar houdt de verwijderende school de verplichting mee te werken aan een andere oplossing, als de leerling ook op de nieuwe school moeilijk te handhaven blijft. De leerling kan echter in dat geval niet terugkeren naar de oude school.
- De school verschaft relevante informatie aan de andere school t.a.v. de voorgeschiedenis van de leerling.

2. Protocollen

Dit document bevat protocollen met betrekking tot de volgende gedragingen:

1. fysieke agressie en intimidatie
2. verbale agressie en intimidatie, ernstige belediging en discriminatie

3. drugsbezit, -handel en -gebruik/alcoholgebruik en -bezit
4. vernieling
5. wapenbezit
6. diefstal
7. vuurwerkbezit en -handel
8. seksuele intimidatie
9. ongewenst bezoek in en rond de school

Daar waar staat dat de politie om advies wordt gevraagd kan ook gelezen worden: de HALT medewerker. Dit is afhankelijk van de ernst van de overtreding en de beschikbaarheid van de HALT medewerker en/of politie.

2.1 Fysieke agressie

Algemene definitie

Onder fysieke agressie wordt verstaan het uitoefenen van enig feitelijk geweld op het lichaam van een ander. We spreken van pesten wanneer er sprake is van langdurig uitoefenen van geestelijk of lichamelijk geweld door een of meerdere leerlingen tegen een medeleerling. Pesten kan verbaal of fysiek zijn (direct mondeling, schriftelijk of via sociale media), maar kan ook betekenen dat iemand wordt genegeerd of buitengesloten.

Pesten is een fenomeen dat door de school duidelijk moet worden onderkend en herkend. De gevolgen voor het slachtoffer -nu en op latere leeftijd- kunnen desastreus zijn. Dit geldt voor zowel slachtoffer als pester.

Juridische definitie

Eenvoudige mishandeling (art. 300 WvS)

Opzettelijk pijn of letsel veroorzaken (onder opzet valt ook het mogelijkheidsbewustzijn). Onder pijn wordt mede verstaan een min of meer hevig onaangename lichamelijke gewaarwording (bijv. een flinke klap). Aan mishandeling wordt opzettelijke benadeling van de gezondheid gelijkgesteld (bijv. opzettelijk bedorven etenswaren verstrekken).

Zware mishandeling (art. 302 WvS) Idem, met voorbedachte rade (art. 303 WvS)

Het opzettelijk (mogelijkheidsbewustzijn), al dan niet met voorbedachte rade, toebrengen van zwaar lichamelijk letsel. De opzet is gericht op het toebrengen van zwaar letsel (bijv. botbreuken). *Vechterij (art. 306 WvS)*

Het opzettelijk deelnemen aan een aanval (initiatief gaat uit van partij) of vechterij (initiatief gaat uit van beide of nog meer partijen) waarin onderscheiden personen zijn gewikkeld (minstens 3)

Openlijke geweldpleging (art. 141 WvS)

Er wordt geweld gepleegd door meer mensen tezamen tegen personen of goederen. Er moeten minimaal twee daders zijn die gezamenlijk (verenigd) het geweld uitoefenen. Bovendien moet het geweld openlijk, onverholen en niet heimelijk zijn, dus plaatsvinden op een plaats waar publiek aanwezig is dan wel doorgaans aanwezig is.

Toelichting

Bedenk dat fysiek geweld veelal dient om een ander naar zijn hand te zetten (te onderwerpen) en daarmee zijn eigen positie te versterken binnen een groep. Het kan een inleiding zijn voor intimidatie (zie verbale agressie). Afgezien van fysieke gevolgen (pijn/letsel) en aantasting van persoonlijke vrijheden komt een slachtoffer vrijwel zeker onder zware psychische druk te staan. Deze vorm van agressie kan dan ook nooit getolereerd worden.

Slachtoffers van geweld zijn vaak bang om melding te doen van dit geweld. Angst voor represailles houdt hen tegen. Isolement dreigt en uitval in het onderwijs ligt op de loer. Toch is voor strafrechtelijke aanpak meestal een aangifte nodig. Een duidelijke stellingname van de school is hier essentieel. Het slachtoffer moet zich gesteund en gesterkt voelen door de schoolleiding die een duidelijk en krachtig signaal af zal moeten geven in de richting van de dader (repressief) en

omgeving (preventief).

Ondersteuning bij het doen van aangifte is wenselijk, evenals het bewegen van getuigen tot het afleggen van een verklaring.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie door de veiligheidscoördinatoren en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen. Indien het uitgeoefende geweld in geval van eenvoudige mishandeling bestaat uit een niet meer dan geringe lichamelijke kracht van enige betekenis, (bijv. klap met vlakke hand op rug) kan de school zelf op deze gedraging reageren. Is er sprake van meer dan geringe lichamelijke kracht van enige betekenis (bijv. in elkaar trappen van slachtoffer), letsel, structureel agressief gedrag door een dader of als er sprake is van groepsoptreden dan zal ook de politie moeten worden gewaarschuwd. Zie voor handelen ook protocol agressie en geweld.

Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt:

- Toepassen maatregel(en)
- Politie op de hoogte stellen (in de vorm van een melding)
- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren

Secundair, indien er sprake is van een aangifte:

- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren.
- De politie in kennis stellen wanneer sprake is van feiten die in de toelichting zijn omschreven en die overeenkomen met de juridische definitie.
- Alle relevante informatie i.v.m. feiten en personen doorgeven aan de politie.
- Het slachtoffer wordt ondersteund bij het doen van aangifte.

Maatregelen politie

- De zaak wordt in onderzoek genomen in overleg met Openbaar Ministerie.
- Tegen de verdachte kan proces-verbaal worden opgemaakt (gezien het ernstige karakter van deze delicten is HALT-verwijzing niet mogelijk, met uitzondering van vernieling of openlijk geweld tegen goederen).
- Ouders dader en slachtoffer informeren.

Maatregelen OM

- Het proces-verbaal kan worden afgedaan via de Officier van Justitie, dit kan in de vorm van een werkstraf, leerstraf, geldbedrag of -boete, begeleiding en vergoeding van de schade aan de benadeelde (laatste alleen bij jongeren van 14 jaar en ouder) of een combinatie. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM over invulling van de straf.
- Bij recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal door het OM worden voorgelegd aan de Kinderrechter. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM en de rechter over de invulling van de straf.
- Het slachtoffer kan indien hij/zij dit wenst over het verloop van de zaak geïnformeerd worden.

Hulpmogelijkheden

- Huisarts
- Advies- en Meldpunt kindermishandeling
- Bureau Slachtofferhulp
- Bureau Jeugdzorg
- GGD
- Politie

Vanuit Slachtofferhulp kan mogelijk ondersteuning geboden worden.

2.2 Verbale agressie

Algemene definitie

Onder verbale agressie wordt verstaan het verbaal of schriftelijk bedreigen, discrimineren, intimideren, ernstig beledigen of uitschelden van een persoon. Berichten via de sociale media horen hier ook bij.

We spreken over pesten wanneer één of meerdere leerlingen langdurig verbaal of fysiek geweld uitoefenen tegen een medeleerling, een medewerker of een vrijwilliger. Pesten kan verbaal, non-verbaal bij voorbeeld via de sociale media of fysiek zijn. De school treft maatregelen ter voorkoming en bestrijding van pesten. Het fenomeen pesten dient in een zo vroeg mogelijk stadium herkend te worden. De gevolgen voor het slachtoffer, maar ook voor de pester kunnen (ook op latere leeftijd) desastreus zijn.

Juridische definitie

Bedreiging met (art. 285 WvS):

- openlijk geweld met verenigde krachten tegen personen of goederen
- enig misdrijf waardoor de algemene veiligheid van personen in gevaar wordt gebracht
- verkrachting
- feitelijke aanranding van de eerbaarheid
- enig misdrijf tegen het leven gericht
- gijzeling
- mishandeling
- brandstichting
- berichten via de sociale media

Intimidatie (art. 284 WvS)

- Een ander door geweld of enige andere feitelijkheid of door bedreiging met geweld, gericht hetzij tegen die ander hetzij tegen derden, wederrechtelijk dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden.
- Een ander door bedreiging met smaad of smaadschrift dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden.

Toelichting: ook bij bijvoorbeeld gedrag ten gevolge van extreme radicalisering

- *Smaad en laster (art. 261 WvS)*
Opzettelijk iemands eer of goede naam aanranden door tenlastelegging van een bepaald feit met het kennelijke doel om daaraan ruchtbaarheid te geven, ook schriftelijk (smaadschrift) indien verspreid of openlijk tentoongesteld.
- *Eenvoudige belediging (art. 266 WvS)*
Elke opzettelijke belediging die niet het karakter van smaad of smaadschrift draagt hetzij in het openbaar mondeling, bij geschrift of afbeelding aangedaan, hetzij in zijn tegenwoordigheid mondeling of door feitelijkheden, hetzij door een toegezonden of aangeboden geschrift of afbeelding aangedaan.
- *Discriminatie (art. 137c t/m f WvS)*
Het opzettelijk uitlaten over een groep mensen wegens hun ras, godsdienst of seksuele geaardheid, ook schriftelijk.

Toelichting

Wanneer verbaal geweld niet gepaard gaat met enige feitelijkheid (dus moeilijk aantoonbaar of aanwijsbaar is) en er geen sprake is van een structureel karakter, treft de school zelf maatregelen. Let op: verbale agressie is heel moeilijk bewijsbaar. Anderen, die het gehoord hebben, kunnen in dit geval een getuigenverklaring afleggen. Daarom verdient het aanbeveling dat de school dit zelf aanpakt. De politiecontactpersoon kan voor advies worden benaderd. Gaat het verbaal geweld wel

gepaard met enige feitelijkheid die de bedreiging of intimidatie kracht bijzet, dan zal ook de politie moeten worden gewaarschuwd. Dit geldt ook als er sprake is van herhaling of structureel karakter.

Bedreiging en/of intimidatie dienen vaak om een ander naar zijn hand te zetten of zijn wil op te leggen en daarmee zijn eigen positie te versterken binnen een groep. Afgezien van de aantasting van de persoonlijke vrijheden van het slachtoffer komt deze vrijwel zeker onder zware psychische druk te staan. Deze vorm van agressie kan dan ook nooit getolereerd worden.

Slachtoffers van verbaal geweld zijn veelal bang om melding te doen van dit geweld. Angst voor represailles houdt hen tegen. Isolement dreigt en uitval in het onderwijs ligt op de loer. Toch is het voor strafrechtelijke aanpak vaak een aangifte nodig. Een duidelijke stelling name van de school is hier essentieel. Het slachtoffer moet zich gesteund en gesterkt voelen door de schoolleiding die een duidelijk en krachtig signaal af zal moeten geven in de richting van de dader (repressief) en aan de omgeving (preventief). Ondersteuning bij het doen van aangifte is wenselijk evenals het bewegen van getuigen tot het afleggen van een verklaring.

Maatregelen school

Ten aanzien van pesten heeft de school een preventieve aanpak, voornamelijk gericht op leerlingen. Hierin past ook het omgaan met de sociale media.

De curatieve aanpak is een meersporenaanpak waarin er met alle betrokkenen (slachtoffer, pester, medeleerlingen, ouders en personeel) gesproken wordt over hun bijdrage bij het voorkomen en bestrijden van pesterijen. Probleemoplossende gesprekken worden in principe gevoerd door de mentor. Vaak zal de aanpak ook besproken worden met het team en de teamleider. Indien deze gesprekken uiteindelijk niets opleveren komen maatregelen in beeld. Wanneer het om een strafrechtelijke aanpak gaat, zijn leerling, ouders en/of school van mening dat de situatie van dien aard is dat inschakeling van de politie (op basis van feitelijkheid) kan bijdragen aan het welbevinden van het slachtoffer en/of het doen stoppen van de pesterijen c.q. verbale agressie. De teamleider geeft hiervoor de opdracht aan de veiligheidscoördinator om contact te leggen met de politie indien de melding vanuit school wordt gedaan. De veiligheidscoördinatoren dienen ingelicht te worden wanneer er een melding is gedaan bij de politie door ouders.

Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt:

- Toepassen maatregelen.
- Eventueel de politie op de hoogte stellen of om advies vragen.
- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren.

Secundair, indien er sprake is van een in de toelichting genoemde situatie:

- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren.
- De politie in kennis stellen wanneer sprake is van feiten die in de toelichting zijn omschreven en die overeenkomen met de juridische definitie. Alle relevante informatie in verband met feiten en personen doorgeven aan de politie.
- Het slachtoffer wordt ondersteund bij het doen van aangifte.

Een uitgebreide versie en uitleg van stappen is te vinden in het Anti pestprotocol.

Maatregelen politie

- Tegen verdachte kan proces-verbaal worden opgemaakt (gezien het ernstige karakter van deze delicten is HALT-verwijzing niet mogelijk).
- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren.

Maatregelen OM

- Bij recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal worden afgedaan via

de Officier van Justitie, dit kan in de vorm van een werkstraf, leerstraf, geldbedrag of -boete, begeleiding en vergoeding van de schade aan de benadeelde (laatste alleen bij jongeren van 14 jaar en ouder) of een combinatie. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM over invulling van de straf.

- Bij veelvuldige recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal door het OM worden voorgelegd aan de Kinderrechter. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM en de rechter over de invulling van de straf.
- Het slachtoffer kan indien hij / zij dit wenst over het verloop van de zaak geïnformeerd worden.

Hulpmogelijkheden

- Huisarts
- Advies- en Meldpunt kindermishandeling
- Bureau Slachtofferhulp
- Meldpunt discriminatie
- Bureau Jeugdzorg
- GGD
- Politie

Vanuit Slachtofferhulp kan mogelijk ondersteuning geboden worden.

2.3 Drugs en alcohol en tabak

Gebruik, bezit en handel

Algemene definitie

Het voorhanden hebben van alcohol, drugs en tabak is niet toegestaan, evenals het voorhanden hebben van medicijnen welke niet aantoonbaar in het belang van de eigen gezondheid zijn. Deze moeten worden ingeleverd. Ook het handelen in/verstrekken van drugs of bedoelde medicijnen is verboden. Het Leerlingenstatuut bevat regelgeving ten aanzien van roken, alcohol, cannabis en overige drugs.

Juridische definitie

- Het gebruik van hard- en softdrugs, zoals heroïne, cocaïne, cannabis, XTC en paddo's en gedragingen met betrekking tot deze drugs zijn verboden op basis van de Opiumwet en deels ook de Warenwet;
- Het handelen in hard- en softdrugs is eveneens verboden op basis van de Opiumwet.
- Voor gebruik en bezit van alcohol geldt de Drank- en Horecawet, waarin tevens is aangegeven dat verkoop van alcohol aan jongeren onder de 18 jaar en het bezit van alcohol beneden de 18 jaar is verboden.
- Het roken van tabak in openbare gebouwen, zoals scholen en schoolterreinen, is verboden bij de Tabakswet.
- Voor productie en/of handel in geneesmiddelen die als drugs worden gebruikt, is de Geneesmiddelenwet van toepassing.

Toelichting

Wanneer door signalen of uit een gesprek blijkt dat een leerling onder invloed is, dan zal de school hierop moeten reageren. De leerling die onder invloed van alcohol of drugs de lessen volgt, zal uit de les verwijderd moeten worden. Goede of slechte schoolprestaties zijn hierbij niet doorslaggevend.

Eenzijds tast drugs- en alcoholgebruik/-bezet het leefklimaat binnen een school aan en anderzijds is het een directe bedreiging voor de onderwijsdoelstellingen. Het onderscheid tussen het voorhanden hebben van drugs voor eigen gebruik dan wel het voorhanden hebben van drugs bestemd voor de handel is moeilijk te trekken.

Vandaar de volgende grenslijn: Indien jongeren drugs voorhanden hebben en dit aan anderen uitdelen, al dan niet met winstbejag, wordt de politie ingeschakeld. Enerzijds om de drempel om drugs te gebruiken hoog te houden en anderzijds om een duidelijk en goed te hanteren beleid te voeren.

Minderjarigen mogen ook niet in het bezit zijn van softdrugs voor eigen gebruik. Immers coffeeshops mogen slechts aan meerderjarigen verkopen. Bij middelengebruik dan wel handel moet de grens op nul gesteld worden, inhoudende dat drugs in het geheel niet getolereerd worden.

De school verbiedt het om alcohol, drugs of medicijnen die niet aantoonbaar door een arts zijn voorgeschreven binnen de schoolgebouwen of het terrein van de school te brengen. Ingeval de school kennis heeft dan wel een redelijk vermoeden heeft, dat een persoon drugs/medicijnen binnen een schoolgebouw of schoolterrein heeft gebracht of voorhanden of op andere wijze onder zich heeft, wordt deze persoon bewogen tot afgifte van deze goederen. De school geeft hiervoor geen schadevergoeding en is niet aansprakelijk voor schade, in welke zin dan ook, welke voortvloeit uit deze maatregel. De school verbindt deze regel en maatregel als voorwaarde tot toelating tot schoolgebouw of schoolterrein. Dit wordt vooraf in het schoolreglement kenbaar gemaakt.

Hiermee wordt intern rechtmatigheid van het handelen verkregen. Ingeleverde drugs en medicijnen worden ter vernietiging overgedragen aan de politie.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie door de veiligheidscoördinator en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen (zie toelichting).

Primair:

- Toepassen maatregelen, zie reglement Gezonde School en Genotmiddelen voor het VO
- Tas controleren met toestemming van de leerling en door tenminste 2 collega's
- Kluisje controleren met toestemming van de leerlingen en door tenminste 2 collega's
- Het incident registreren in Magister
- Drugs afgeven aan de politie
- Politie op de hoogte stellen of om advies vragen (met name wanneer jongeren drugs op school uitdelen, al dan niet met winstbejag)
- Bepalen welke instantie te betrekken bij hulpverlening, verwijzing en preventieactiviteiten.
- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren
- De school kan overgaan tot schorsing, schorsing in afwachting van verwijdering of verwijdering

Secundair, indien er sprake is van een in de toelichting genoemde situatie:

- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren.
- De politie in kennis stellen wanneer sprake is van feiten die in de toelichting zijn omschreven en die overeenkomen met de juridische definitie
- Alle relevante informatie in verband met feiten en personen doorgeven aan de politie.

Maatregelen politie

- Indien door de school wordt aangegeven dat contact wenselijk is bijvoorbeeld ten behoeve van informatie over verkooppunten wordt met de politie contact gelegd.
- Er wordt tegen de persoon proces-verbaal opgemaakt.
- De ouders van de verdachte worden geïnformeerd.

Maatregelen OM

- Het proces-verbaal kan worden afgedaan via de Officier van Justitie, dit kan in de vorm van een werkstraf, leerstraf, geldbedrag- of boete, begeleiding of een combinatie. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM over invulling van de straf.

- Bij recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal door het OM worden voorgelegd aan de Kinderrechter. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM en de rechter over de invulling van de straf.

Hulpmogelijkheden

- Huisarts
- Advies- en Meldpunt kindermishandeling
- Bureau Slachtofferhulp
- Bureau Jeugdzorg
- GGD
- Politie

2.4 Vernieling

Juridische definitie

- *Vernieling (art. 350 WvS)*
 Het opzettelijk en wederrechtelijk vernielen, beschadigen, onbruikbaar maken of weg maken van een goed dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort. De dader moet dus de opzet (mogelijkheidsbewustzijn) hebben om genoemde vernieling te plegen en daarbij moet hij dat wederrechtelijk, dus zonder toestemming/instemming van de eigenaar, doen. Ook graffiti valt onder de werking van deze definitie. Immers: het herstellen van de schade brengt zodanige inspanning en kosten met zich mee dat van beschadiging kan worden gesproken.
- *Openlijke geweldpleging (art. 141 WvS)*
 Het openlijk en met verenigde krachten geweld plegen tegen personen en goederen. Er moeten minimaal twee daders zijn die gezamenlijk (verenigd) het geweld uitoefenen. Bovendien moet het geweld openlijk, onverholen en niet heimelijk zijn, dus plaatsvinden op een plaats waar publiek aanwezig is dan wel doorgaans aanwezig is.
- *Baldadigheid (art. 424 Sr. WvS)*
 Hij die op of aan de openbare weg of op enige voor het publiek toegankelijke plaats tegen personen of goederen enige baldadigheid pleegt waardoor gevaar of nadeel kan worden teweeggebracht, wordt, als schuldig aan straatschenderij, gestraft met een boete van de eerste categorie.

Toelichting

Vernieling is het gericht stukmaken van iets, een uiting van disrespect voor andermans eigendommen. Vaak komt het voort uit een (algemeen) gevoel van onvrede met zijn eigen positie (afgunst, boosheid, verveling) hetgeen zich dan uit in vernielen. Zeker als de vernieling zich richt op een specifiek (bewust gekozen) slachtoffer zal aandacht aan de achtergronden van de vernieling moeten worden besteed om herhaling of verergering van maatregelen tegen het slachtoffer te voorkomen.

Van baldadigheid of straatschenderij is sprake wanneer de vernieling niet gericht plaatsvindt, maar meer als ongewild gevolg van een actie. Voorbeelden hiervan zijn onder ander schade door sneeuwballen gooien of het omtrappen van vuilcontainers.

Wanneer sprake is van eenvoudige vernieling met niet meer dan geringe schade, waarbij schadevergoeding of schadeherstel kan worden bereikt, treedt de school op als bemiddelaar met betrekking tot de schaderegeling. Het doel hierbij is dat de partijen (gedupeerde(n) en dader(s)) de zaak onderling regelen. De school heeft daarin geen taak om te schade te regelen. Wel treft de school zelf maatregelen tegen het ongewenste gedrag. Indien het gaat om een vernieling van meer dan geringe omvang of schade, er sprake is van herhaling of groepsdelict of als schadevergoeding / schadeherstel niet kan worden bereikt, zal ook de politie in kennis worden gesteld.

Maatregelen school

Inschatten door de veiligheidscoördinator van de situatie en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen (zie toelichting). Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt:

- Toepassen maatregelen
- Bemiddeling in schadevergoeding of schadeherstel door de dader
- Eventueel politie op de hoogte stellen of om advies vragen.
- Ouders van minderjarige dader(s) of slachtoffer(s) informeren
- De school kan overgaan tot schorsing, schorsing in afwachting van verwijdering of verwijdering.
- Incidenten formulier

Secundair, indien er sprake is van:

- Een vernieling met meer dan geringe schade
- Vernieling door een groep leerlingen
- Getoonde onwilligheid met betrekking tot schadeherstel / schadevergoeding.
- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren.
- De politie in kennis stellen wanneer sprake is van feiten die in de toelichting zijn omschreven en die overeenkomen met de juridische definitie.
- Bemiddelen in schadevergoeding door ouders/verzorgers dader.
- Alle relevante informatie in verband met feiten en personen doorgeven aan de politie.
- Het slachtoffer ondersteunen en stimuleren bij het doen van aangifte.

Maatregelen politie

- Tegen de verdachte kan proces-verbaal worden opgemaakt
- Indien aan de criteria wordt voldaan wordt de verdachte naar HALT verwezen, afhankelijk van de waarde van de schade
- Ouders dader en slachtoffer informeren
- In schadevergoeding tussen (ouders) dader en slachtoffer wordt bemiddeld.

Maatregelen OM

- Bij recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal worden afgedaan via de Officier van Justitie, dit kan in de vorm van een werkstraf, leerstraf, geldbedrag of -boete, begeleiding, vergoeding van de schade aan de benadeelde (laatste alleen bij jongeren van 14 jaar en ouder) of een combinatie. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM over invulling van de straf.
- Bij veelvuldige recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal door het OM worden voorgelegd aan de Kinderrechter. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM en de rechter over de invulling van de straf.
- Het slachtoffer kan indien hij / zij dit wenst over (het verloop van) de zaak geïnformeerd worden.

Hulpmogelijkheden

- Huisarts
- Bureau Slachtofferhulp
- Bureau Jeugdzorg
- GGD
- Politie

- Vanuit Slachtofferhulp kan mogelijk ondersteuning geboden worden.

2.5 Wapenbezit

Algemene definitie

Het voorhanden hebben van voorwerpen die het karakter van een wapen dragen of die als wapen worden aangewend en waarvan het voorhanden hebben in verband met het volgen van onderwijs niet noodzakelijk is.

Juridische definitie

De bij Wet verboden wapens en de gedragingen die met deze wapens verboden zijn, zijn gedefinieerd in de Wet Wapens en Munitie. Hier is geen korte juridische definitie voor te geven.

Toelichting

Veel onder jeugdigen circulerende wapens vallen niet onder de werking van de Wet Wapens en Munitie omdat ze qua afmeting of model net even iets anders zijn. Toch zijn veel van deze wapens daardoor niet minder gevaarlijk en daarmee onwenselijk. Immers, een stiletto waarvan het lemmet breder is dan 14 millimeter is net zo gevaarlijk als een (wettelijk verboden) stiletto met een lemmet dat minder dan 14 millimeter breed is. In het kader van het volgen van onderwijs is het bezit/voorhanden hebben van dergelijke wapens en voorwerpen niet alleen onnodig, maar tevens gevaarlijk en bedreigend voor het klimaat binnen een school.

De school verbiedt het dan ook om voorwerpen die het karakter van een wapen dragen (stiletto's, vlindermessen valmessen en dergelijke) alsmede voorwerpen die als wapen kunnen worden gehanteerd (wanneer bijvoorbeeld een schroevendraaier wordt gebruikt om mee te dreigen) in bezit te hebben of als wapen te hanteren.

Wanneer de school kennis heeft, dan wel een redelijk vermoeden heeft dat een persoon een dergelijk wapen bezit of ziet dat een voorwerp als wapen wordt gehanteerd binnen het schoolgebouw of schoolterrein, zal de bezitter van het voorwerp worden bewogen tot afgifte. Vervolgens worden de wapens ter vernietiging aan de politie over gedragen. De school geeft hiervoor geen schadevergoeding en is niet aansprakelijk voor schade in welke zin dan ook, welke voortvloeit uit deze maatregel.

De school verbindt deze regel en maatregel als voorwaarde tot toelating tot het schoolgebouw of schoolterrein. Dit wordt vooraf in het Leerlingenstatuut kenbaar gemaakt. Hiermee wordt rechtmatigheid van handelen verkregen. Afgegeven wapens en bedoelde voorwerpen worden ter vernietiging overgedragen aan de politie. Indien het om wapens en gedragingen gaat die vallen onder de werking van de Wet Wapens en Munitie is politieel optreden vereist. De politie wordt in kennis gesteld. De politie kan om advies worden gevraagd of het gaat om een wettelijk verboden wapen.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie door de veiligheidscoördinator en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen (zie toelichting).

Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt:

- Toepassen maatregelen.
- Tas controleren met toestemming van de leerling en door tenminste 2 collega's
- Kluisje controleren met toestemming van de leerlingen en door tenminste 2 collega's
- Invullen van het incidenten formulier.
- Ingeleverde wapens en voorwerpen afgeven aan de politie.
- Politie op de hoogte stellen en/of om advies vragen.

Secundair, indien er sprake is van een in de toelichting genoemde situatie

- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren.
- De politie in kennis stellen wanneer sprake is van feiten die in de toelichting zijn omschreven en die overeenkomen met de juridische definitie.

- Alle relevante informatie in verband met feiten en personen doorgeven aan de politie.
- De school kan overgaan tot schorsing, schorsing in afwachting van verwijdering of verwijdering.

Maatregelen politie

- Tegen de verdachte kan proces-verbaal worden opgemaakt.
- Ouders van verdachte en slachtoffer informeren.

Maatregelen OM

- Het proces-verbaal kan worden afgedaan via de Officier van Justitie, dit kan in de vorm van een werkstraf, leerstraf, geldbedrag- of boete, en begeleiding of een combinatie. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM over invulling van de straf.
- Bij recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal door het OM worden voorgelegd aan de Kinderrechter. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM en de rechter over de invulling van de straf.

Hulpmogelijkheden

- Bureau Slachtofferhulp
- Steunpunt huiselijk en seksueel geweld
- Bureau Jeugdzorg
- GGD
- Politie

2.6 Diefstal

Algemene definitie

Stelen, roven.

Juridische definitie

- *Eenvoudige diefstal (art. 310 WvS)*
Enig goed, dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort wegnemen met het oogmerk het wederrechtelijk toe te eigenen. Het doel van het wegnemen moet de toe-eigening zijn; om er als heer en meester over te gaan beschikken. Als een goed wordt gestolen met de bedoeling om het te verkopen, blijft het diefstal. Immers, er wordt dan gehandeld alsof er als heer en meester over beschikt wordt.
- *Gekwalificeerde diefstal (art. 311 WvS)*
idem 310 Sr, bij gelegenheid van brand, ontploffing;
idem 310 Sr, gepleegd door twee of meer verenigde personen;
idem 310 Sr, indien de dader zich de toegang tot de plaats van het misdrijf heeft verschaft of het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van braak, verbreking of inklimming, van valse sleutels, van een valse order of vals kostuum.
- *Diefstal met geweld (art. 312 WvS)*
idem 310/311 Sr, indien voorafgegaan door, vergezeld van of gevolgd door geweld of bedreiging met geweld tegen personen, gepleegd met het oogmerk om de diefstal voor te bereiden of gemakkelijk te maken, of om bij betrapping op heterdaad de vlucht mogelijk te maken van zichzelf of andere deelnemers aan het misdrijf hetzij het bezit van het gestolen goed te verzekeren.
- *Afpersing (art. 317 WvS)*
Met het doel zichzelf of een ander te bevoordelen, iemand door geweld of bedreiging met geweld dwingen tot het afgeven van enig goed dat geheel of ten dele aan diegene of een derde toebehoort.
- *Afdreiging (art. 318 WvS)*
idem 317 Sr, met dien verstande dat het dreigmiddel geen geweld is maar smaad, smaadschrift

- of openbaring van een geheim.
- *Handel en heling (art. 416 en 417 bis WvS)*
Opzet- dan wel schuldheling: Het kopen, krijgen of voor handen hebben van gestolen of illegale goederen, bijv. het te koop aanbieden of kopen van bromfietsonderdelen, autoradio's, vuurwerk, kleding, cd's e.d. waarvan vermoed kan worden dat die goederen gestolen of illegaal te koop worden aangeboden.

Toelichting

Ingeval van een incidentele kleine diefstal, waarbij geen kwalificaties als bedoeld in 311/312/317/318 Sr voorkomen en waarbij de schadevergoeding of teruggave van het gestolen goed kan worden bereikt, treft de school zelf maatregelen, afhankelijk van de wens van de benadeelde. Indien het gaat om herhaling of om een goed met meer dan geringe waarde of indien wordt voldaan aan een van de kwalificaties genoemd in de artikelen 311/312/317/318 Sr., dan wel als schadevergoeding of teruggave niet mogelijk is, dan zal de school naast de te nemen schoolmaatregelen ook de politie in kennis stellen.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie de door de veiligheidscoördinator en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen (zie toelichting).

Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt:

- Toepassen maatregelen.
- Tas controleren met toestemming van de leerling en door tenminste 2 collega's
- Kluisje controleren met toestemming van de leerlingen en door tenminste 2 collega's
- Invullen van het incidenten formulier.
- Bemiddeling in teruggave of schadevergoeding gestolen goed.
- Ouders van minderjarige dader(s) of slachtoffer(s) informeren.
- De school kan overgaan tot schorsing, schorsing in afwachting van verwijdering of verwijdering.

Secundair, indien er sprake is van een in de toelichting genoemde situatie

- Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren.
- De politie in kennis stellen wanneer sprake is van feiten die in de toelichting zijn omschreven en die overeenkomen met de juridische definitie.
- Alle relevante informatie in verband met feiten en personen doorgeven aan de politie.
- Het slachtoffer ondersteunen en stimuleren bij het doen van aangifte.

Maatregelen politie

- Tegen de verdachte kan proces-verbaal worden opgemaakt.
- Indien aan criteria voldaan wordt, verwijzen van de verdachte naar HALT.
- Bemiddeling bij teruggave of schadevergoeding gestolen goed.
- Ouders dader en slachtoffer informeren.

Maatregelen OM

- Bij recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal worden afgedaan via de Officier van Justitie, dit kan in de vorm van een werkstraf, leerstraf, geldbedrag- of boete, begeleiding en vergoeding van de schade aan de benadeelde (laatste alleen bij jongeren van 14 jaar en ouder) of een combinatie. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM over invulling van de straf.
- Bij veelvuldige recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal door het OM worden voorgelegd aan de Kinderrechter. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM en de rechter over de invulling van de straf.
- Het slachtoffer kan indien hij/zij dit wenst over het verloop van de zaak geïnformeerd

worden.

Hulpmogelijkheden

- Advies- en Meldpunt kindermishandeling
- Bureau Slachtofferhulp
- Bureau Jeugdzorg
- GGD
- Politie

- Vanuit Slachtofferhulp kan mogelijk ondersteuning geboden worden.

2.7 Vuurwerkbezit en –handel

Algemene definitie

Het voorhanden hebben van en/of handelen in vuurwerk.

Juridische definitie

Het voorhanden hebben van en/of handelen in vuurwerk buiten de daartoe aangewezen periode, als ook het voorhanden hebben van of handelen in verboden vuurwerk ongeacht de periode.

Toelichting

Vuurwerk hoeft op zich niet gevaarlijk te zijn, mits het gaat om goedgekeurd vuurwerk en als het op voorgeschreven wijze wordt afgestoken. Bij het afsteken van vuurwerk in of nabij groepen mensen, zoals op schoolpleinen, is echter reëel gevaar voor (ernstig) letsel aanwezig. Zeker als het afsteken ervan een ‘spel’ of ‘sport’ wordt. Ontploffend vuurwerk veroorzaakt doorgaans onrust onder mensen hetgeen tot irritatie of agressie kan leiden. Daarnaast veroorzaakt ontploffend vuurwerk doorgaans geluidsoverlast en hinder voor de lessen. De scholen verbieden om deze redenen vuurwerk mee te nemen in de schoolgebouwen of op het terrein van de school.

Als de school weet of vermoedt, dat een persoon vuurwerk heeft meegenomen in het schoolgebouw of op het schoolterrein, wordt dit vuurwerk ingenomen. Als het om een substantiële hoeveelheid gaat, kan dit ter vernietiging aan de politie worden overgedragen. De school geeft hiervoor geen schadevergoeding en is niet aansprakelijk voor schade in welke zin dan ook, welke voortvloeit uit deze maatregel.

Het verbod om vuurwerk mee te nemen, voor handen te hebben of op andere manier onder zich te hebben in de schoolgebouwen of het terrein van de school, geldt als voorwaarde tot toelating tot schoolgebouw of schoolterrein. Dit wordt in het Leerlingenstatuut kenbaar gemaakt, zodat er rechtmatig tegen kan worden opgetreden.

Wanneer sprake is van verboden vuurwerk zal de school altijd de politie inschakelen. Hetzelfde geldt wanneer het gaat om meer dan één stuk vuurwerk, of om handel in vuurwerk buiten de daartoe toegestane periode. De politie kan om advies worden gevraagd ten aanzien van de vraag of het gaat om een wetsovertreding, de ernst ervan en of aangifte wenselijk is.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie door de veiligheidscoördinator en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen (zie toelichting).

Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt:

- Toepassen maatregelen, waaronder schorsing.
- Controleren tas onder toezicht van tenminste 2 collega's.
- Tas controleren met toestemming van de leerling en door tenminste 2 collega's
- Kluisje controleren met toestemming van de leerlingen en door tenminste 2 collega's
- Invullen van het incidenten formulier.
- Ingeleverd vuurwerk, indien een substantiële hoeveelheid, afgeven aan de politie.
- Eventueel politie op de hoogte stellen en/of om advies vragen.

Secundair, indien er sprake is van

- Verboden vuurwerk (knalvuurwerk, losse vuurpijlen en dergelijke)
- Bezit buiten de toegestane periode, van een meer dan geringe hoeveelheid (meer dan één stuk) vuurwerk
- Handel in vuurwerk
- Afsteken van vuurwerk buiten de toegestane periode kan de school:
  - Ouders van minderjarige dader(s) en slachtoffer(s) informeren.
  - De politie in kennis stellen wanneer sprake is van feiten die in de toelichting zijn omschreven en die overeenkomen met de juridische definitie.
  - Alle relevante informatie in verband met feiten en personen doorgeven aan de politie.

Maatregelen politie

- Tegen de verdachte kan proces-verbaal worden opgemaakt.
- Indien aan criteria wordt voldaan wordt naar HALT verwezen.
- Ouders/verzorgers verdachte informeren.

Maatregelen OM

- Bij recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal worden afgedaan via de Officier van Justitie, dit kan in de vorm van een werkstraf, leerstraf, geldbedrag of -boete, begeleiding en vergoeding van de schade aan de benadeelde (laatste alleen bij jongeren van 14 jaar en ouder) of een combinatie. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM over invulling van de straf.
- Bij veelvuldige recidive of andere zwaarwegende feiten kan het proces-verbaal door het OM worden voorgelegd aan de Kinderrechter. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert het OM en de rechter over de invulling van de straf.

Hulpmogelijkheden

- Bureau Slachtofferhulp
- Advies- en Meldpunt kindermishandeling
- Bureau Halt
- Bureau Jeugdzorg
- GGD
- Politie

2.8 Seksuele intimidatie

Algemene definitie

Hiervan is sprake indien iemand wordt geconfronteerd met ongewenste seksueel getinte aandacht in de vorm van verbaal, fysiek of non-verbaal gedrag dat door degene die hiermee geconfronteerd wordt als onaangenaam wordt ervaren. Het gaat hierbij om gedrag dat plaatsvindt binnen of in samenhang met de onderwijssituatie en kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn.

Wanneer er sprake is van seksueel misbruik door een medewerker van de school gaat het om een zedenmisdrijf. Bij een zedenmisdrijf geldt een aangifte- en meldplicht. Deze wettelijke aangifte en meldplicht is beperkt tot seksueel misbruik van leerlingen die op het moment van het misbruik jonger zijn dan achttien jaar.

Toelichting

Scholen zijn verplicht een veilig leer- en werkklimaat te creëren voor leerlingen en personeelsleden. Seksuele intimidatie komt op alle schooltypes voor. De seksuele intimidatie is vaak een kwestie van machtsverschil tussen leraren en leerlingen, tussen mannen en vrouwen.

Seksuele intimidatie kan zich bij verschillende partijen in de schoolsituatie voordoen:

- leerling - leerling
- personeel - leerling
- leerling - personeel
- personeel - personeel (voor deze categorie verwijzen we naar de Integriteits- en gedragscode van Het Hogeland College).

Het ondergaan van seksuele intimidatie heeft vaak nadelige gevolgen voor betrokkene. Voor leerlingen kan dit een aanleiding zijn een ander vak te kiezen of van school te gaan. Schoolverzuim en slechte leerprestaties kunnen het gevolg zijn. Ook kunnen zij later psychische en/of emotionele schade ondervinden.

Seksuele intimidatie kan een heel scala van fysieke handelingen omvatten zoals: knuffelen, zoenen, op schoot nemen, handtastelijkheden, weg versperren, tegenaan gaan staan, moedwillig botsen. Seksuele intimidatie kan zich echter ook in verbale vorm manifesteren zoals: iemand op een bepaalde manier aanspreken, seksueel getinte opmerkingen, dubbelzinnigheden, seksueel getinte grappen, schuine moppen, stoere verhalen rond seksuele prestaties, opmerkingen over uiterlijk en kleding, vragen naar seksuele ervaringen, uitnodigingen met bijbedoelingen, afspraakjes willen maken, uitnodiging tot seksueel contact, bedreigingen. Tevens kan de intimidatie ook in de vorm van non-verbaal gedrag geuit worden zoals: staren, gluren, lonken, knipogen, in kleding gluren, seksueel getinte cadeautjes. Alleen degene die last heeft van seksuele intimidatie kan een klacht indienen, al dan niet met hulp van de contactpersoon in de school of via de vertrouwenspersoon bij de klachtencommissie of het bevoegd gezag.

Meldplicht seksueel misbruik en seksuele intimidatie

De meldplicht is vastgelegd in de 'Regeling Seksueel misbruik en Seksuele intimidatie in het onderwijs', een uitgave van het Ministerie OCenW, september 1999. Kort samengevat: wanneer een personeelslid seksueel misbruik pleegt jegens een leerling of als hiervan vermoedens bestaan, zijn schoolbesturen verplicht om direct contact op te nemen met de vertrouwensinspecteur. Als uit overleg met de vertrouwensinspecteur blijkt dat er sprake is van een redelijk vermoeden dat dit misbruik heeft plaatsgevonden, dan dient het bestuur daarvan onmiddellijk aangifte te doen. Personeelsleden zijn wettelijk verplicht het schoolbestuur (= bestuurder) direct te informeren wanneer zij op de hoogte zijn van seksueel misbruik of seksuele intimidatie van een leerling of personeelslid.

Maatregelen school (zie ook klachtenreglement)

- De conrector/locatieleider van de school schat in of de vertrouwenspersoon moet worden ingeschakeld.
- De conrector/locatieleider is eerste aanspreekpunt bij vragen of klachten. De aanwezigheid van een contactpersoon is bekend gemaakt bij schoolpersoneel, leerlingen en ouders/verzorgers.
- De scholen hebben een interne en een externe vertrouwenspersoon aangesteld.
- Indien sprake van seksuele intimidatie worden bij minderjarigen altijd de ouders/verzorgers van het slachtoffer, na overleg met de vertrouwenspersoon, en de aangeklaagde op de hoogte gesteld.
- Door de school wordt aan het schoolpersoneel, leerlingen en ouders/verzorgers via de school- en personeelshandboek informatie verschaft over hoe op school wordt omgegaan met seksuele intimidatie, welke mogelijkheden er zijn om een klacht in te dienen. Tevens zet de school zich in om preventieve activiteiten en maatregelen uit te voeren.

Maatregelen politie

Indien door het slachtoffer officieel een klacht wordt ingediend bij de politie kan hier de procedure in gang worden gezet. Deze procedure gaat via de politie, Openbaar Ministerie en de rechtbank.

Maatregelen OM

- Afhankelijk van de ernst van het feit, wordt het proces-verbaal afgedaan via de Officier van Justitie dan wel middels het aanbrenge van de zaak bij de Kinderrechter / Meervoudige kamer.
- Het slachtoffer kan indien hij / zij dit wenst over het verloop van de zaak geïnformeerd worden.

Hulpmogelijkheden

- Huisarts
- Advies- en Meldpunt kindermishandeling
- Bureau Slachtofferhulp
- Bureau Jeugdzorg
- GGD
- Politie

- Vanuit Slachtofferhulp kan mogelijk ondersteuning geboden worden (in samenspraak met de vertrouwenspersoon van de school).

2.9 Ongewenst bezoek in en rond de school

Algemene definitie

Bij ongewenst bezoek kan bijvoorbeeld gedacht worden aan personen in of rond de school:

- met criminele activiteiten (dealen, heling, loverboy-problematiek))
- leerlingen van andere scholen die problemen veroorzaken
- die komen om iemand te intimideren/mishandelen, bijvoorbeeld ouders die verhaal komen halen bij leerlingen, personeel, directie.

Juridische definitie

Zich bevinden op verboden grond (artikel 461 WvS)

Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zich op eens anders grond waarvan de toegang op een voor hem blijkbare wijze door de rechthebbende is verboden, bevindt of daar vee laat lopen, wordt gestraft met geldboete van de eerste categorie.

Lokaalvredebreuk (artikel 139 WvS)

- Hij die in een voor de openbare dienst bestemd lokaal wederrechtelijk binnendringt, of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van de bevoegde ambtenaar aanstonds verwijderd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie.
- Hij die zich de toegang heeft verschaft door middel van braak of inklimming, van valse sleutels, van een valse order of een vals kostuum, of die zonder voorkennis van de bevoegde ambtenaar en anders dan ten gevolge van vergissing binnengekomen, aldaar wordt aangetroffen in de voor de nachtrust bestemde tijd, wordt geacht te zijn binnengedrongen.
- Indien hij bedreigingen uit of zich bedient van middelen geschikt om vrees aan te jagen, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of een geldboete van de derde categorie.
- De in het eerste en derde lid bepaalde gevangenisstraffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien twee of meer verenigde personen het misdrijf plegen.

Toelichting

Bovenstaande wordt als bedreigend of erg onprettig ervaren. Zeker als daadwerkelijk sprake is van bedreigingen of als er fysiek of verbaal geweld wordt gebruikt heeft dit een negatief effect op het

veiligheidsgevoel in en rond de school.

Wanneer de persoon in kwestie ondanks deze waarschuwing toch terugkomt, dan heeft elke burger in Nederland het recht om een verdachte op heterdaad aan te houden. De directie kan dit recht dus gebruiken om jongeren, ouders of andere lieden aan te spreken als zij ondanks waarschuwingen toch zonder toestemming de school of het schoolplein betreden. Hetzelfde geldt in geval van lokaalvredebreuk.

Maatregelen onderwijsinstelling

Inschatten in overleg met veiligheidscoördinator en signaleren door conciërges of overige personeelsleden van de situatie en daarmee keuze bepalen wel of niet de politie in te schakelen.

Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt:

- Personeel van de school kan mensen wegsturen die in en rond de school lopen en daar niets te zoeken hebben. In overleg met de veiligheidscoördinator kan er een waarschuwing worden gegeven. Bij herhaling kan de veiligheidscoördinator telefonisch bereikt worden om te handhaven.
- Personeel van de school kan ouders/verzorgers van verdachte jongeren informeren en verzoeken om het ongewenste gedrag te doen stoppen.
- De directie van de school kan, wanneer de problemen aanhouden, als tweede stap een schriftelijk toegangsverbod uitreiken.

Secundair, indien er sprake is van betreding gebouw of terrein ondanks toegangsverbod:

- De school kan dan betreffende persoon aanhouden (zorg voor getuigen) en de politie bellen. (Let op: aanhouding is niet hetzelfde als vasthouden of opsluiting. Betreffende persoon zou dat namelijk kunnen aanmerken als 'gijzeling' of wederrechtelijke vrijheidsberoving.)
- Bij herhaling of toename (kwalitatief en/of kwantitatief) van de problematiek kan de school de politie bellen.

Maatregelen politie

- Tegen de verdachte kan proces-verbaal worden opgemaakt.
- Ouders/verzorgers verdachte jongere informeren en verzoeken om het ongewenste gedrag te doen stoppen.
- Indien het een minderjarige betreft en er is geen sprake van recidive kan de jongere naar Halt worden verwezen.

Maatregelen OM

Indien het een volwassene betreft kan voor het PV ter zake van overtreding 461 SR een transactie of OM- afdoening worden aangeboden of verdachte worden gedagvaard voor de kantonrechter. Ingeval van recidive door een minderjarige kan de zaak via de Officier van Justitie worden afgedaan of eventueel aan de rechter worden voorgelegd.

Hulpmogelijkheden

- Advies- en Meldpunt kindermishandeling
- Bureau Slachtofferhulp
- Bureau Jeugdzorg
- Politie

3. Schoolaanslagen

Algemene definitie

Een schoolaanslag is een geplande, gerichte en een ernstige geweldsdaad op een onderwijsinstelling. Het gaat hierbij om incidenten waarbij wapens worden gebruikt en die een

school niet alleen kan oplossen. In deze specifieke context hebben we het over acties uitgevoerd door leerlingen of studenten van de onderwijsinstelling.

Toelichting

Tijdens de acute fase van een geweldsincident zijn de gebruikers van het gebouw (leerlingen en personeel) vooral op zichzelf aangewezen. De ervaring en de literatuur leren dat het eerste uur van een dergelijk voorval het overzicht grotendeels ontbreekt en dat vooral in de eerste minuten de paniek groot is. De ervaring leert ook dat goede oefeningen mensen een referentiekader en daarmee houvast geven en een basis om zelf en met elkaar te handelen en te communiceren. De gehele situatie tijdens een geweldsincident doet een beroep op de zelfredzaamheid van de aanwezigen. Deze bestaat vooral uit elkaar helpen, waarnemen, interpreteren en doorgeven van informatie. Dit betekent dat zij zoveel mogelijk moeten weten wat er aan de hand is en wat zij wel of niet moeten doen. Daarnaast moeten er communicatievoorzieningen zijn. Goede voorzieningen, voorbereidingen en goede oefening zijn daarom van belang.

Maatregelen van de onderwijsinstelling Personeel

- Bel het alarmnummer 112 in geval van een direct levensbedreigende situatie, of laat iemand 112 bellen. Alarmeer vervolgens de veiligheidscoördinator en rector².
- Het personeel moet in het begin van het incident op basis van eigen beoordeling reageren (zelfredzaamheid) De veiligheid van de leerlingen moet daarbij voorop staan.
- Schoolmedewerkers mogen de keuze voor evacuatie of schuilen uitsluitend op basis van eigen inschatting doen wanneer er sprake is van een direct levensbedreigende situatie. In de andere situaties moet de keuze door de veiligheidscoördinator in overleg met algemeen directeur¹ gemaakt worden.
- Het van binnenuit afsluiten van deuren is alleen verstandig als schuilen de veiligste optie is. Wanneer er sprake is van een situatie waarin wordt geschoten, is evacuatie alleen verstandig wanneer de locatie van de schutter bekend is en de uitgang makkelijk en snel te bereiken is. Deze uitgang zou ook een raam kunnen zijn.
- Kijk of iemand gewond is geraakt en beoordeel de ernst van de verwonding. Neem vervolgens passende maatregelen, waaronder het (laten) verlenen van eerste hulp en eventueel evacueren van het slachtoffer. Schoolmedewerkers moeten bij de leerlingen blijven tot een BHV-er andere instructies geeft. Open de deur van een afgesloten ruimte niet voordat zeker is dat de persoon die instructies geeft niet (één van) de dader(s) is. Vraag de persoon die de instructie geeft zich te legitimeren door zijn of haar ID-bewijs onder de deur door te schuiven.

Leerlingen

Leerlingen moeten op de hoogte zijn van de geldende procedure in geval van een noodsituatie. Ze moeten het volgende weten:

- Probeer bij afwezigheid van volwassenen zelf in te schatten of het veilig is om te blijven waar je bent.
- Als er sprake is van een gewelddadige situatie, meldt dit dan aan de dichtstbijzijnde volwassene.
- Meld informatie over mogelijke geweldacties aan een veiligheidscoördinator, een medewerker van de school, teamleider of de conrector of de politie.
- Houd tijdens en na het incident persoonlijke bezittingen bij je, voor zover het veilig is. Pak niets op en ga niet terug om iets op te halen. Doe dit pas wanneer een BHV-er (of andere medewerker van de school/volwassene) toestemming heeft gegeven.
- Help schoolmedewerkers om snel te beoordelen wie veilig is en wie niet.
- Indien mogelijk: help gewonde personen.

---

² Bij afwezigheid van de rector: een conrector of, wanneer de conrectoren niet bereikbaar zijn, de teamleider)

- Kalmeer medeleerlingen.
- Volg instructies van schoolmedewerkers en incidentbestrijders (BHV-ers, politie etc.) op.
- Speculeer tijdens en vlak na het incident niet over de mogelijke toedracht van het incident en verspreid geen geruchten. Vertel alleen over zelf waargenomen feiten.
- Neem geen wraak en neem geen onnodige risico's.

Crisisteam (veiligheidscoördinator, directielid, BHV-ers, evt. EHBO-ers)

- Zorg voor de veiligheid van de schoolmedewerkers en de leerlingen totdat de politie deze zorg overneemt.
- Bij een geweldsdelict zijn school en omgeving voor de politie een 'plaats delict'. Vermijd onnodig verplaatsen of verwijderen van mogelijke bewijsstukken.
- Alle hulpverleners moeten weten waar het crisisteam van de school zich bevindt.
- Begeleid arriverende familieleden naar de opvanglocatie. Daar krijgen zij de juiste informatie.
- Registreer de namen van personen die tijdens of na het incident vertrekken.
- Speculeer tijdens en vlak na het incident niet over de mogelijke toedracht van het incident en verspreid geen geruchten. Vertel alleen over feiten waarover zekerheid en interne overeenstemming is. Volg de instructies over het herhalen of geven van informatie. Dit geldt voor zowel interne (slachtoffers en betrokkenen) als externe communicatie. Als regel geldt dat de algemeen directeur namens de school communiceert en anderen niet. Dat betekent dat ook eventuele contacten met de pers via de algemeen directeur verlopen.
- Bescherm leerlingen en personeel zo veel mogelijk tegen rechtstreekse confrontatie met aangrijpende beelden, informatie en situaties, maar wis daarbij geen sporen die als bewijsstuk kunnen dienen.

Maatregelen politie

Afhankelijk van het type incident neemt de politie of de brandweer de leiding over het incident. In geval van een geweldsincident zal de politie de leiding nemen, eventueel later overgenomen door het specialistische arrestatieteam van de politie.

Hulpmogelijkheden Bureau slachtofferhulp Politie
Psychosociale ondersteuning

4. Procedure Schoolverzuim

Op deze plaats wordt verwezen naar de geldende bepalingen en afspraken rondom leerplicht. De maatregelen escaleren van een melding aan de leerplichtambtenaar naar de verwijzing naar Halt. De onderwijsinstelling meldt structureel verzuim voorts aan Duo (Dienst uitvoering onderwijs). Uitschrijvingen worden eveneens aan Duo gemeld.

5. Preventieve acties

De onderwijsinstelling kan acties ondernemen, al dan niet gezamenlijk met de politie, gericht op het controleren op de aanwezigheid van goederen en/of voorwerpen die niet verantwoord worden geacht. Hiertoe behoren in ieder geval wapens en verdovende middelen (zie definities).

Voorbeelden hiervan zijn:

- Het uitvoeren van een kluisjescontrole
- Het uitvoeren van een fouillering of tassencontrole
- Het uitvoeren van cameratoezicht.

Randvoorwaarden:

- Maak afspraken over kluisjescontrole, fouillering / tassencontrole en cameratoezicht. Niet enkel

in geval van een vermoeden of aanwijzing; ook spontaan en eventueel steekproefsgewijs.
- Neem de afspraken op in het Leerlingenstatuut en het Kluisjescontract en breng ouders hiervan op de hoogte

Definities

- Verdovende middelen: Bewustzijnsbeïnvloedende middelen: harddrugs (bv. heroïne, cocaïne, XTC) en soft drugs (bv. hennep).
- Wapens: voorwerpen die zijn aangewezen in de Nederlandse wapenwetgeving, de Wet wapens en munitie. Hieronder vallen ook voorwerpen die strafbaar gesteld kunnen worden op grond van artikel 2 lid 1 categorie 4 onder 7 van de Wet wapens en munitie. Dit zijn voorwerpen waarvan, gelet op de aard en / of omstandigheden waaronder zij worden aangetroffen, redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het voor geen ander doel bestemd was dan om letsel aan personen toe te brengen of te dreigen. Voorbeelden hiervan kunnen o.a. zijn zakmessen en schroevendraaiers. De aard en omstandigheid dient altijd onderzocht te worden; verklaring van de eigenaar / leerling is hiervoor noodzakelijk.

6. Nazorg

- Psychosociale hulp binnen 24 tot 72 uur na een ingrijpende gebeurtenis kan de ontwikkeling van trauma's beperken.
- Maak plannen en afspraken voor (goede informatie over) professionele hulpverlening na een ingrijpende gebeurtenis zoals een geweldsincident. Houd hierbij ook rekening met de afwikkeling van de eventuele dood van één of meer leerlingen en medewerkers.
- Informeer slachtoffers, betrokkenen en hun familie feitelijk en eerlijk mondeling en schriftelijk over het verloop en de gevolgen van het geweldsincident.
- Blijf langdurig in contact met (familie van) slachtoffers en andere betrokkenen.
- Informeer en begeleid het personeel wat betreft de feiten over verloop en gevolgen van de crisissituatie, praat met en begeleid leerlingen.
- Laat nadat de politie de plaats(en) delict heeft vrijgegeven een gespecialiseerd schoonmaakbedrijf alles goed reinigen. Houd er toezicht op dat alle sporen worden verwijderd om onaangename confrontaties te voorkomen.
- Informeer slachtoffers, betrokkenen en hun familie over hun rechten ten opzichte van de media.
- Organiseer besloten (informatie)bijeenkomsten voor directe slachtoffers en hun verwanten.
- Informeer collega-onderwijsinstellingen over het incident en de (leer)ervaringen in alle opzichten.